

Kirjoituksessa kommentoidaan Juhana Vartiaisen edellä julkaistussa artikkelissa esittämiä näkemyksiä kahdesta toisiinsa liittyvästä aihepiiristä: yhteinen rahapolitiikka ja palkkasopimusten koordinointi euroalueella sekä uusi Phillipsin käyrä.

Antti Suvanto on toiminut erilaisissa ekonomistitehtävissä Suomen Pankissa vuodesta 1989 ja on nykyään sen kansantalousosaston päällikkö.

Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja työ- markkinat – kommentti

Antti Suvanto
Osastopäällikkö
Suomen Pankki

Palkkasopimusten koordinointi

Vartiaisen mukaan konservatiivinen keskuspankki luo palkkamalattia sen takia, että se voi uhata korkeammilla koroilla, mikäli palkankorotukset muodostuvat ”ylisuuriksi”. Konservatiivinen keskuspankki ei toisin sanoen myötäile palkkavirheitä.

Kun rahapolitiikka on kansallisen päätöksenteon ulottumattomissa, kansallisten ”palkkavirheiden” myötäily käy mahdottomaksi. Koordinointia tarvitaan, jotta tällaisten ”palkkavirheitä” ei syntyisi, Vartiainen päättelee.

Mutta onko johtopäätös koordinoinnin toivottavuudesta sittenkään aivan validi? Eikö hyödykemarkkinoiden kilpailullisuus riitä uhkaksi? ”Palkka-

virheistä” seuraa työpaikkojen menetyksiä, vaikka palkoista olisi sovittu yritystasolla.

Vartiainen nostaa itsekin tämän kysymyksen esiin pohtiessaan Calmfors-Driffill-hengessä neuvottelutasojen optimaalisuutta. Asiaa käsittelevissä teoreettisissa malleissa nimittäin yritykset toimivat monopolistisen kilpailun oloissa. Kun tätä oletusta lievitetään kilpailullisten markkinoiden suuntaan, niin koordinoitu ratkaisu ei voi olla aitoa markkinaratkaisua parempi. On luultavaa, että integraation ja kaupan avautumisen myötä myös kotimaisten toimialojen tuotteiden korvattavuus muiden maiden vastaavien toimialojen tuotteilla on lisääntynyt. Siksi ylisuurten palkankorotusten kustannusten luulisi tulevan sisäistetyksi ainakin avoimen sektorin toimialojen palkkaneevotteluissa.

Suljetun sektorin toimialojen ja erityisesti julkisen sektorin kohdalla tilanne on toinen. Julkisessa sektorissa ylisuuret palkankorotukset johtavat budjettiongelmien mutteivät inflaatioon eivätkä välttämättä työttömyysriskin kasvuun. Kenties koordinaatiota tarvitaan juuri siksi, että palkkajohtajuus ei pääsisi siirtymään julkiselle sektorille.

Rahaliitto tekee mahdolliseksi myönteillä kansallisia ”palkkavirheitä” rahapolitiikalla. Finanssipolitiikalle tämä mahdollisuus kuitenkin jää. Jos ylisuurten palkankorotusten negatiivisia työllisyysvaikutuksia ryhdytään torjumaan aktiivisella työvoimapolitiikalla, julkisten työpaikkojen lisäämisellä tai muilla keinoin, poistetaan se kurielementti, joka syntyy siitä, että työvoiman kysynnän jousto reaali-palkan suhteen integraation ja kilpailun lisääntymisen myötä nousee.

Käsitellessään työmarkkinoiden kykyä sopeutua Emun vaatimuksiin Vartiainen näyttää suhtautuvan optimistisemmin pieniin maihin kuin suuriin maihin. Hänen mukaansa jälkimmäisissä on ollut ”lyhytnäköistä kilpalaulantaa julkisen sektorin palkoista sekä eläkkeistä”. Jos näin on, se on huono uutinen sekä pienille euromaille että EKP:n rahapolitiikalle.

Uusi Phillipsin käyrä

Inflaation kustannuksista ja hyödyistä on käyty paljon keskustelua. Yhtäältä puhutaan inflaatiosta *hiekkana* talouden rattaissa: inflaatio heikentää hintainformaation laatua, koska suhteellisten hintojen muutokset eivät paljastu helposti (Milton Friedmanin argumentti). Toisaalta taas puhutaan inflaatiosta *öljynä* talouden rattailla: koska hinnat ja palkat ovat jäykempiä alaspäin kuin ylöspäin, suhteellisten hintojen ja palkkojen muutokset eivät pääse toteutumaan, kun yleinen inflaatio on lähellä nollaa. Siksi hintamekanismin toimiminen edellyttää pientä inflaatiota (James Tobinin argumentti).

Tässä ei ole syytä keskustella korkean inflaation kustannuksista: niistä ei liene erimielisyyttä. Mutta mitkä ovat matalan inflaation tai hintavakauden kustannukset tai hyödyt? Vastaus riippuu, mistä näkökulmasta asiaa katsoo.

Matalan inflaation tai hintavakauden oloissa nimelliset jäykkyydet korostuvat. Kun tulevaa inflaatiota ei tarvitse ottaa huomioon, tehdään enemmän ja pidempiä sopimuksia, joissa hinnat asetetaan pitkäksi aikaa ilman indeksausekkeitä.

Hyödykemerkkinoiden puolella nimellisten jäykkyyksien aiheuttamat kustannukset minimoituvat, kun inflaatio on nolla. Tällöin kaikki hintamuutokset ovat suhteellisten hintojen muutoksia.

Kovin alhainen inflaatio voi tuottaa hyvinvointitappioita monella tavalla. Ensimmäisessä artikkelissaan Akerlof, Dickens ja Perry (1996) korostivat nimellispalkkojen jäykkyyttä alaspäin ja deflaation riskiä. Toisessa artikkelissaan (2000) he korostivat epätäydellistä rationaalisuutta. Kun inflaatio on alhainen, sitä ei kannata ottaa missään käyttäytymisessä huomioon. Jos kuitenkin inflaatiota lisätään, niin palkat ja hinnat asetetaan reaalisesti alemmalle tasolle kuin mitä kysyntätilanne edellyttäisi. Alemmat reaali-palkat merkitsevät korkeampaa työllisyyttä. Siitä seuraa alaspäin kalteva osa Phillipsin-käyrässä lähellä nollainflaation tasoa.

Vartiainen viittaa tutkimuksiin, joissa on päädytty 1,5–5 prosentin inflaatioon tasoon, jolla työttömyys minimoituu. Hajonta on aika suuri. Enemmän evidenssiä tarvittaisiin mm. sen selvittämiseksi, missä määrin tulokset riippuvat siitä, että aiemmin inflaatio-odotukset eivät olleet ankkuroituneet matalalle tasolle ja että mahdollisesti oli olemassa epäuskottavaan rahapolitiikkaan liittyvä inflaatioharha.

EU-maiden kehitys 1990-luvun lopulla antaa toisenlaista evidenssiä. Monelta on jäänyt huomaamatta, että vuosina 1996–2001 euroalueen maiden työllisyyden kasvu oli historiallisesti katsoen nopeaa. Itse asiassa se oli nopeampaa kuin Yhdysvalloissa. Tämä tapahtui käytännöllisesti katsoen hintavakauden oloissa. Olemattomasta inflaatiosta ja nimellispalkkojen maltillisesta kehityksestä ei ollut ainkaan mitään haittaa.

KIRJALLISUUS

Akerlof, G.A. & Dickens, W. & Perry, G.L. (1996), *The Macroeconomics of Low Inflation*, Brookings Papers on Economic Activity, 1996:1, 1–59.

Akerlof, G.A. & Dickens, W. & Perry, G.L. (2000), *Near-Rational Wage and Price Setting and the Long Run Phillips Curve*, Brookings Papers on Economic Activity, 2000:1, 1–44.